

ENSP
European Network
for Smoking and Tobacco Prevention

Sporočilo za javnost po novinarski konferenci dne 19.10.2016 v Ljubljani:
»ZOUTPI – večja varnost za vse. Enotna embalaža, tobačni cent, sistem licenciranja in nadzora ter nelegalna trgovina tobačnih izdelkov.«

Na novinarski konferenci Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (SZOTK), ki se je odvila v sklopu tridnevne mednarodne konference v organizaciji Evropske mreže za preventivo pred kajenjem, ki od 19. do 21. oktobra poteka v Ljubljani, sta poleg predstavnikov slovenskih državnih organov in nevladnih organizacij (NVO), sodelovali dve vodilni evropski združenji NVO na področju boja proti kajenju. V ospredje so govorci postavili enotno embalažo cigaretne škatlice in uvedbo namenske trošarine – t.i. »Tobačnega centa« (tobačni sklad), ki bi lahko bistveno izboljšala stanje v Sloveniji na področju rabe tobaka. Govorili so tudi o problematiki nelegalne trgovine s tobačnimi izdelki.

Uvodoma je podpredsednik SZOTK, **Miha Lovše**, v imenu treh najvidnejših slovenskih NVO na področju boja proti tobaku – SZOTK, Mladinska zveza Brez izgovora in Inštitut za raziskave in razvoj, Utrip, opozoril na nujnost izboljšanja nadzora nad nelegalno trgovino in regulacijo trga tobačnih izdelkov ter uvedbo enotne embalaže in sistema licenciranja. Hkrati je opozoril na pomembnost dviga cen tobačnih izdelkov (tobačni cent), ki je dokazano učinkovit ukrep za zmanjšanje dostopnosti in uporabe tobačnih izdelkov, predvsem med mladimi.

Vesna Kerstin Petrič iz Ministrstva za zdravje (MZ), vodja Sektorja za krepitev zdravja ter obvladovanje kroničnih nenalezljivih bolezni, je poudarila pomen organizirane civilne družbe, predvsem NVO, ko gre za podporo zakonom (pri katerih so v ozadju finančni interesi), za razvoj družbe, kakovost življenja in zdravje posameznikov pa so ti zakoni izjemno pomembni. Pri pripravi tega zakona je MZ ves čas sodelovalo z nevladnimi organizacijami. Njihova podpora je v tem procesu izjemna, saj so slovenske NVO na področju boja proti tobaku zelo dobro usposobljene, deloma tudi zato, ker se že dolgo udejstvujejo tudi na mednarodnem področju.

Predlog zakona mora po mnenju Petričeve nasloviti vse kar prinaša Direktiva 2014/40/Eu, saj je le ta zavezujoča. Dodatno pa enotno embalažo, licenciranje tobačnih izdelkov oz. podeljevanje dovoljenj za prodajo tobaka in tobačni cent za preprečevanje kajenja tobaka. Poudarila je, da so izpostavljeni izjemnemu pritisku lobistov tobačne industrije, ki so javnosti znani. Pristisk na podlagi katerega so se morali zagovarjati Evropski komisiji in se ga tudi uspešno obranili, je npr. zavrl proces sprejemanja zakonodaje za tri mesece.

Cene tobačnih izdelkov so sicer v primerjavi z drugimi evropskimi državami v Sloveniji še vedno razmeroma nizke in vplivajo najbolj na tiste uporabnike, ki živijo v slabših razmerah in so manj izobraženi. Dostopnost tobačnih izdelkov v predlogu novega zakona nadzoruje licenciranje tobačnih izdelkov, ki prodajnim mestom podeljuje dovoljenja/licence za prodajo, saj se to dovoljenje lahko tudi odvzame v primeru kršitve zakonodaje, recimo pri nedovoljeni prodaji tobačnih izdelkov otrokom in mladostnikom, kar se trenutno še prepogosto dogaja. Poudarila je, da na MZ razumejo, da gre tukaj za dodatne obveznosti prodajalcev, vendar se hkrati sprašujejo, zakaj se že danes določba zakona prepovedi tobačnih izdelkov mladoletnim ne spoštuje.

MZ si prizadeva tudi za pridobitev sredstev za preventivne aktivnosti, ki so deležne nezadostnega financiranja, če primerjamo koliko denarja gre za zdravljenje. Obdavčitev tobačnih izdelkov – dodaten denar, ki ga plača kadilec, ne bremeni proračuna, ampak bremeni kadilca. Posledično se bo morda odločil, da bo manj kadil ali morda ne bo kadil, kar je v vsakem primeru dobro. »Tukaj ne obremenjujemo dodatno proračuna z zahtevami za denar za preventivne aktivnosti, ampak želimo direktno obremeniti tistega, ki kadi, da bi posledično manj posegal po tobačnih izdelkih,« je še dodala Petričeva.

Prepoved kajenja v avtomobilih se uvaja z namenom, da se v avtomobilu ne kadi, kadar je v njem prisoten otrok. Zakonodajca ne želi posegati v privatni prostor, temveč opozoriti na to, da je nesposobno izpostavljati otroka tobačnemu dimu, kadar ta nima nobene možnosti, da se temu izogne. V Sloveniji bodo enake zahteve, uveljavljene za tobak, veljale tudi za elektronske cigarete.

Z enotno embalažo so Avstralci dokazali, da ta vpliva predvsem na mlade potrošnike. Na MZ ne dvomijo o učinkovitosti uvedbe enotne embalaže, predvsem računajo, da bo tako kot v Avstraliji, tobačni izdelek postal manj zanimiv za mlade.

ENSP
European Network
for Smoking and Tobacco Prevention

Tomaž Čakš, dolgoletni sodelavec NIJZ in slovenski delegat SZO v evropski regiji za področje tobaka, je poudaril, da sta oblikovanje in marketing tudi v tobačni industriji izjemno pomembna in vplivata na kupca pri odločanju o nakupu za izdelek. Vendar je v zvezi z enotno embalažo tudi poudaril, da je pravica do zdravja nad pravico do zaščite blagovne znamke. Izpostavil je tudi pomen preventive na področju boja s tobakom.

Luke Clancy, generalni direktor pri Tobacco Free Research Institute in zdravniški svetovalec v bolnišnici St James v Dublinu prihaja iz Irske, ki je prva država na severni polobli, ki je enotno embalažo že sprejela in to v obeh domovih, zgornjem in spodnjem, brez glasu proti. Povedal je, da je Evropska direktiva o tobačnih izdelkih (TPD) zelo pomembna, vendar ne zahteva ukrepa uvedbe enotne embalaže. Za to po njegovem mnenju obstajajo tako tehnični, kot politični razlogi, vendar je pomembno, da to področje uredimo hkrati. Argument tobačne industrije, da enotna embalaža ne deluje, ne zdrži, tudi argument intelektualne lastnine ne. Omejitve pri prodaji in oglaševanju tobačnih izdelkov pa so ključne pri novačenju novih, mladih kadilcev s strani tobačne industrije. »Pomembno je, da se uvedbe enotne države lotijo tudi majhne države, saj so različne študije pokazale, da ta deluje. To kaže tudi primer Avstralije, kjer se je delež mlajših kadilcev močno zmanjšal in sicer za več odstotkov, kot je bilo sprva predvideno,« je še dodal.

Cornel Radu-Loghin, predsednik ENSP in ustanovitelj državne koalicije Romanian Network for Smoking Prevention, je poudaril, da želijo z organizacijo letne konference ENSP v tem pomembnem trenutku podpreti aktualno dogajanje pri sprejemanju nove tobačne zakonodaje v naši državi. Organizacija letne konference v Sloveniji je zato jasno sporočilo vladi in splošni javnosti. Srečanja se v teh dneh udeležuje približno 100 udeležencev iz številnih evropskih držav. Poudaril je, da ukrepi, ki jih prinaša direktiva in njena implementacija v slovensko zakonodajo niso ukrepi proti kadilcem, temveč za kadilce, saj jih bodo zaščitili pred škodljivimi vplivi tobačnih izdelkov.

V Romuniji, iz katere sam prihaja, so 18.10.2016 dokončno prenesli Evropsko direktivno o tobačnih izdelkih v pravni red, v EU pa je še kar nekaj držav, med njimi tudi Slovenija, ki tega še niso storile. »Dodaten denar, ki ga predvideva tobačni sklad, je na MZ zelo dobrodošel, saj gre v poseben sklad in se bo nedvomno koristno uporabil,« je poudaril.

Constantine Vardavas, raziskovalec na Kliniki za socialno in družinsko medicino, na Fakulteti za medicino Univerze na Kreti in v Grškem društvu za boj proti raku v Atenah, je poudaril pomen znanstvenih dokazov pri sprejemanju političnih odločitev. Tako na področju enotne embalaže, kot obdavčitve tobaka imamo dokaze, da stvari delujejo. Prav tako tudi za mnoge druge ukrepe na področju preprečevanja kajenja. Evropska direktiva ima po njegovem mnenju pomembno vlogo, saj bo vplivala na življenje 500 milijonov ljudi. Podpora javnosti je na področju obdavčitve tobaka zelo visoka, kar 50–60 odstotna v evropskih državah, v Sloveniji je ta odstotek še večji, med nekadilci pa je še višji. Torej ne glede na to ali bi povečali ceno tobačnih izdelkov za 5 centov ali en evro, so ljudje temu zelo naklonjeni, saj vedo, da se bo denar porabil za specifične dejavnosti kot so izobraževanje, preventivne aktivnosti ipd.

Florence Berteletti, svetovalka za zdravstveno politiko v EU, ki od leta 2009 vodi Smoke Free Partnership, je poudarila, da je v preteklosti tobačna industrija vedno nasprotovala ukrepom, ki jih trenutno sprejema tudi Slovenija in trdila, da zdravje ni tako zelo ogroženo. Po celem svetu tobačna industrija uporablja argument, da se bo pojavil porast nelegalne trgovine, vendar številne njihove študije, ki te argumente navajajo, niso potrjene, niso neodvisne, večinoma jih pa tudi sami financirajo. Berteletti meni, da je Slovenija pripravila zelo celovit in dober predlog glede tobačnega sklada in če bo sprejet v takšni obliki, bodo vsi gledali na Slovenijo kot na vodilno državo na tem področju.

Poudarila je še, da je zelo pomemben 14. člen Okvirne konvencije za tobačno kontrolo, ki omenja sledenje tobačnim izdelkom, zato je nujna ratifikacija Protokola SZO za odpravo nedovoljene trgovine s tobačnimi izdelki (WHO FCTC). Izpostavila je, da si tudi na tem področju tobačna industrija prizadeva imeti svoj sistem sledenja, vendar takšen sistem sledenja mora ostati neodvisen, saj bo le tako možno izvrševanje nadzora v popolnosti.

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

Ljubljana, 21.10.2016

Dodatne informacije: Karmen Havliček, karmenh.pr@gmail.com oz. 031 615 172